Aanvullende informatie
van het Koninkrijk der Nederlanden,
voor het Comité voor de uitbanning van
discriminatie van vrouwen

In zijn brief van 26 november 2012[1] heeft het Comité voor de uitbanning van discriminatie van vrouwen het Koninkrijk der Nederlanden een aantal aanbevelingen doen toekomen en het Koninkrijk verzocht in juli 2013 aanvullende informatie te verstrekken inzake de follow-up ervan. De aanbevelingen van het Comité staan hieronder vermeld, tezamen met het antwoord van het Koninkrijk daarop.

- *Zorg voor de inwerkingtreding van de Wet tijdelijk huisverbod op Bonaire, Sint Eustatius en Saba en van de Landsverordening tijdelijk huisverbod op Aruba.*

Bonaire, Sint Eustatius en Saba vormen sinds 10 oktober 2010 het Caribische deel van Nederland. Hun positie lijkt in grote lijnen op die van Nederlandse gemeenten, met aanpassingen op grond van onder meer hun kleinschaligheid, de afstand tot Nederland en de ligging in het Caribisch gebied. De Nederlands-Antilliaanse wetgeving blijft vooralsnog voor het overgrote deel van toepassing, zij het in aangepaste vorm en met uitzondering van bepaalde specifieke gebieden. De wet tijdelijk huisverbod is (nog) niet van kracht op Bonaire, Sint Eustatius en Saba. Slachtoffers van huiselijk geweld kunnen op dit moment via de civiele rechter echter wel verzoeken de pleger een contactverbod op te leggen.

Bonaire, Sint Eustatius en Saba zijn voornemens het tijdelijk huisverbod in te voeren bij de implementatie van het verdrag van de Raad van Europa inzake geweld tegen vrouwen en huiselijk geweld. Een impactanalyse zal worden uitgevoerd ten einde inzichtelijk te maken op welke wijze het verdrag in Caribisch Nederland kan worden geïmplementeerd en wat de mogelijke maatschappelijke en organisatorische gevolgen zijn. Na de impactanalyse wordt een implementatieplan opgesteld waaruit duidelijk wordt op welke termijn de onderdelen van het verdrag worden ingevoerd. Naar verwachting wordt het implementatieplan in 2014 naar het parlement gestuurd.

Op 18 april 2012 is een nieuw Wetboek van Strafrecht van Aruba door de Staten goedgekeurd en op 27 april 2012 vastgesteld door de Arubaanse Regering. De bepalingen ten aanzien van belaging, mishandeling en gebiedsverbod in het nieuwe wetboek zijn nagenoeg identiek aan de bepalingen over belaging, mishandeling en gebiedsverbod van het nieuwe Wetboek van Strafrecht van Curaçao. Degene die eenvoudige mishandeling, zware mishandeling, mishandeling met voorbedachte raad, mishandeling waarbij een ander opzettelijk zwaar lichamelijk letsel is toegebracht of mishandeling met gebruikmaking van wapenen pleegt, wordt op grond van de artikelen 2:273 tot en met 2:276 met gevangenisstraf of geldboete gestraft. Artikel 2:277 bepaalt dat de gevangenisstraf van de schuldige aan een dergelijke vorm van mishandeling, gepleegd tegen (onder anderen) zijn echtgenoot of levensgezel, met een derde wordt verhoogd.

[1] AA/Follow-up/Nederland/53.

Degene die zich schuldig maakt aan belaging wordt gestraft met een gevangenisstraf of een geldboete. Nieuw in dit wetboek is de bevoegdheid van de rechter om een bijkomende straf, een zogenaamd gebiedsverbod, op te leggen aan degene die zich schuldig heeft gemaakt aan belaging of mishandeling. Het nieuwe Wetboek van Strafrecht wordt van kracht zodra de daartoe benodigde wetgeving om het wetboek te implementeren in werking is getreden.

- *Zorg voor specifiek op huiselijk geweld gerichte training voor de politie, wetshandhavers en personeel in de gezondheidszorg zodat zij huiselijk geweld op de juiste wijze kunnen onderzoeken en er goed mee weten om te gaan.*

Zoals vermeld in de vorige rapportage aan het Comité[2] heeft de politieacademie in haar basisopleiding en vervolgopleiding diverse modules opgenomen waarin aandacht wordt besteed aan de omgang met slachtoffers. Met ingang van 2012 wordt er in de modules Criminaliteit en Openbare orde en maatschappelijke zorg specifiek aandacht besteed aan huiselijk geweld. Een commissie ontwikkelt momenteel een serie trainingssessies over huiselijk geweld bestemd voor de diverse beroepsgroepen die tijdens hun werk geconfronteerd worden met huiselijk geweld of de gevolgen ervan. Hieronder vallen politieagenten en andere wetshandhavers en mensen die in de zorg of maatschappelijke dienstverlening werkzaam zijn. Naar verwachting wordt begin 2014 met deze trainingssessies begonnen.

- *Zorg ervoor dat het nieuwe actieplan tegen huiselijk geweld zo snel mogelijk wordt ontwikkeld en ingevoerd en dat daarbij volledig rekening wordt gehouden met de bijzondere kenmerken van huiselijk geweld tegen vrouwen*

In de vorige rapportage aan het Comité is eveneens uitvoerig ingegaan op het Nederlandse beleid op het gebied van geweld in huiselijke kring. In juli 2012 heeft de Regering in een brief aan het parlement de in deze rapportage aangekondigde rijksbrede aanpak uiteengezet.[3] Deze aanpak is gebaseerd op drie pijlers: 1) het versterken van de positie van (potentiële) slachtoffers (preventie, signaleren, opvang, hulp en nazorg); 2) een gerichte aanpak van de daders; 3) het doorbreken van intergenerationele overdracht van geweld. Het gaat daarbij om alle vormen van geweld in huiselijke kring, zoals kindermishandeling, partnergeweld, seksueel geweld, ouderenmishandeling, vrouwelijke genitale verminking en eergerelateerd geweld en huwelijksdwang. De coördinatie van de rijksbrede aanpak ligt bij het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, in samenwerking met de Ministeries van Veiligheid en Justitie, Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Sociale Zaken en Werkgelegenheid. De rijksbrede aanpak richt zich op de hele keten van voorkomen, signaleren, stoppen en nazorg. Speerpunt is het versterken van de regierol van gemeenten. In het kader van de Wet maatschappelijke ondersteuning

---

[2] CEDAW/C/NLD/CO/5/add.1.
[3] Kamerstuk 2011-2012, 28345, nr. 124.

(Wmo) hebben gemeenten een taak op het gebied van de aanpak van geweld in huiselijke kring. Vijfendertig centrumgemeenten zijn verantwoordelijk voor de regie, het organiseren van de opvang en de steunpunten huiselijk geweld. Dit beleid wordt samen met het Rijk verder geïntensiveerd onder andere door middel van het ontwikkelen van regiovisies om te komen tot een versterking van het lokale/regionale beleid. De aanbeveling van het Comité om een nieuw actieplan op te stellen, past niet bij de bredere ontwikkeling van decentralisatie van verantwoordelijkheden. Juist omdat op dit moment deze geïntensiveerde aanpak volop wordt uitgewerkt, acht Nederland het ongewenst om een nieuw plan op te stellen. De Regering wil echter wel met ngo's, gemeenten en uitvoerende organisaties in gesprek blijven over hoe deze intensivering het beste samen kan worden gerealiseerd. De Regering wil samen met gemeenten verder onderzoeken hoe de ngo's meer betrokken kunnen worden bij de beleidsvorming. Op 25 april 2013 vond overleg plaats met ngo's. In samenwerking met gemeenten wordt er een nieuwe overlegronde georganiseerd om van gedachten te wisselen over hoe huiselijk geweld het beste kan worden gemonitord. Indicatoren en meetbare doelen zijn belangrijk voor effectieve beleidsvorming. Dit werd ook door de ngo's tijdens het overleg in april benadrukt.

Het doel van de huidige aanpak is om te komen tot een toekomstbestendig stelsel van de aanpak van geweld in huiselijke kring op lokaal en regionaal niveau voor alle slachtoffers, ongeacht leeftijd, sekse, seksuele voorkeur of etnische achtergrond. Het Nederlandse beleid richt zich dus op alle slachtoffers en alle vormen van geweld in huiselijke kring. Dit neemt niet weg dat in het beleid en de aanpak van geweld in huiselijke kring rekening wordt gehouden met gender en de onderliggende oorzaken van geweld in huiselijke kring, zoals stereotiepe beeldvorming, ongelijkheid en machtsverschillen tussen mannen en vrouwen en het feit dat vooral vrouwen slachtoffer zijn van ernstig, structureel huiselijk en seksueel geweld. In de vorige rapportage zijn hier een aantal voorbeelden van gegeven. Nederland is zich er van bewust dat dit punt de aandacht heeft van het Comité en de Nederlandse ngo's en dat het Comité en de ngo's graag meer inzicht willen in de mate waarin het beleid en de aanpak gendersensitief zijn en de wijze waarop daarmee rekening wordt gehouden. De Regering laat daarom nog dit jaar een onderzoek ("genderscan") uitvoeren naar de mate waarin het beleid en de uitwerking gendersensitief zijn. In de zesde periodieke nationale rapportage aan het Comité in het voorjaar van 2014 zal nader worden ingegaan op de uitkomsten van deze scan.

- *Zorg ervoor dat slachtoffers van huiselijk geweld toegang hebben tot gratis rechtsbijstand.*

Ten aanzien van deze aanbeveling verwijst de Regering naar haar tussenrapportage van 2012. Nederland heeft een systeem van rechtsbijstand waar ook slachtoffers van huiselijk geweld een beroep op kunnen doen binnen de bestaande regels. De omvang van de verstrekte rechtsbijstand is afhankelijk van het inkomen van de aanvrager. Indien het seksueel of ander geweld tot ernstig lichamelijk en/of geestelijk letsel heeft geleid, kan het

slachtoffer onder de voorwaarden van de Wet schadefonds geweldsmisdrijven in aanmerking komen voor gratis rechtsbijstand, ongeacht de financiële draagkracht.

- *Verstrek informatie over: a) de resultaten van de evaluatie van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding, 2008, die in 2012 zou worden uitgevoerd, b) het aantal vrouwelijke slachtoffers van huiselijk geweld dat baat heeft gehad bij de uitzonderingsbepaling van de wet, en c) de vereiste voorwaarden, in de jurisprudentie, voor de toepassing ervan.*

  De evaluatie van de Wet bevordering voortgezet ouderschap en zorgvuldige scheiding[4] met betrekking tot het onderdeel ouderschapsplan is in maart 2013 door het WODC gestart. Het onderzoek maakt zoveel mogelijk gebruik van bestaande data en literatuurstudie. De belangrijkste onderzoeksvragen zijn hoe het ouderschapsplan in de praktijk werkt en welke effecten het plan op de lange termijn heeft in termen van aantallen conflicten tussen ouders en het contact van kinderen met beide ouders. Ook wordt gekeken naar de effecten van het ouderschapsplan op kinderen. Naar verwachting is het rapport in september 2013 gereed.

- *Neem het ontwerp-Wetboek van Strafrecht van Sint Maarten aan en zorg ervoor dat alle vormen van mensenhandel strafbaar worden gesteld.*

  Het nieuwe Wetboek van Strafrecht is in mei 2012 door het parlement van Sint Maarten goedgekeurd en zal naar verwachting in 2013 worden ingevoerd. Eerst moet een constitutionele toetsing plaatsvinden: in deze laatste fase kan ontwerpwetgeving voor Sint Maarten worden getoetst op zijn verenigbaarheid met de Staatregeling. Zodra het Wetboek van Strafrecht is ingevoerd, beschikt Sint Maarten over een juridisch instrument dat voldoet aan de internationale vereisten inzake de strafbaarstelling van elk aspect van mensenhandel.

  Als jong land (opgericht op 10 oktober 2010) is Sint Maarten volop bezig met het ontwikkelen van essentiële instrumenten om mensenhandel te bestrijden door middel van wetgeving en maatregelen om het rechtssysteem te versterken. Sint Maarten wil met name de effectiviteit van ambtenaren die aanwijzingen voor mensenhandel onderzoeken verbeteren door hen bewuster te maken en gaat het bedrijfsleven informeren over de omvang van mensenhandel en gedwongen arbeid.

  Het voornemen en de bereidheid mensenhandel aan te pakken is tevens vastgelegd in een memorandum van overeenstemming van het Koninkrijk der Nederlanden waarbij Sint Maarten partij is. De implementatie van de in het memorandum van overeenstemming vastgelegde afspraken wordt gemonitord door een ambtelijke werkgroep van het Koninkrijk en door de ministers van Justitie van de landen van het Koninkrijk.

---

[4] Staatsblad 2008, nr. 500

- *Neem meer relevante ngo's op in de taskforce ter bestrijding van mensenhandel.*

  De belangrijkste doelstelling van de taskforce is het bevorderen van een integrale bestrijding van mensenhandel, met inschakeling van alle partners die daar op één of andere manier aan kunnen bijdragen. Bijvoorbeeld door het treffen van preventieve maatregelen, het alert zijn op signalen van mensenhandel, het structureel bemoeilijken van het werk van mensenhandelaren of door het opleggen van sancties aan mensenhandelaren. Daarnaast is de zorg voor slachtoffers een belangrijk onderwerp van de taskforce. Door deelname in de taskforce van het ministerie van VWS, de Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen en de ngo CoMensha (Coördinatiecentrum mensenhandel) is verzekerd dat knelpunten en wensen met betrekking tot zorg voor en opvang van slachtoffers effectief kunnen worden geadresseerd. Zij staan ook in contact met ngo's op het terrein van zorg en opvang van slachtoffers en kunnen hun signalen doorgeleiden. Dit geldt te meer daar recent ook een nieuwe overlegstructuur is geïnitieerd, te weten het strategisch overleg mensenhandel. Hieraan nemen deel CoMensha, FairWork, PMW COSM (Prostitutie Maatschappelijk Werk Categorale Opvang voor Slachtoffers van Mensenhandel), ACM COSM (Amsterdams coördinatiepunt mensenhandel Categorale Opvang voor Slachtoffers van Mensenhandel), Jade COSM (Categorale Opvang voor Slachtoffers van Mensenhandel), Shop Den Haag, Fier Fryslan en MJD Groningen (Maatschappelijke en Juridische Dienstverlening). De Nationaal Rapporteur Mensenhandel en Seksueel Geweld tegen Kinderen is als toehoorder bij dit overleg aanwezig.

- *Betrek relevante ngo's systematisch bij het identificeren van slachtoffers van mensenhandel, onder andere door de ngo's toe te staan namens de slachtoffers de bedenktijd aan te vragen en door ngo's uitgebreider toegang te verlenen tot detentiecentra.*

  Nederland onderschrijft het belang van samenwerking met de non-gouvernementele sector bij het bestrijden van mensenhandel. Bij de geringste aanwijzing van mensenhandel kan de politie het slachtoffer bedenktijd verlenen. Hiervoor is direct contact tussen slachtoffer en politie van belang. Indien gewenst kan het slachtoffer begeleiding inroepen van een ngo, hetgeen in de praktijk belangrijk blijkt. Ten aanzien van de toegang tot vreemdelingenbewaring is in het project van de ngo Fairwork bereikt dat het personeel van de Dienst Justitiële Inrichtingen en de Dienst Terugkeer en Vertrek zich bewuster is geworden van mogelijke aanwezigheid van slachtoffers van mensenhandel in detentiecentra. Signalering vindt actief plaats en slachtoffers worden naar Fairwork doorverwezen. In samenwerking met IOM is Fairwork een nieuw project gestart om kennis en signaleringsvaardigheden in detentie te vergroten en detentiepersoneel op afstand te blijven adviseren en ondersteunen.

- *Zorg voor de effectieve handhaving van de nieuwe regel die sinds 1 januari 2011 van kracht is waarbij slachtoffers van mensenhandel die niet willen of kunnen meewerken met de autoriteiten onder bepaalde voorwaarde een verblijfsvergunning kunnen krijgen; breidt de toepassing ervan uit door ervoor te zorgen dat het bieden van bescherming onvoorwaardelijk en daadwerkelijk van toepassing is op alle slachtoffers van mensenhandel, ongeacht hun bereidheid of vermogen tot medewerking bij gerechtelijke procedures.*

Sinds 2011 bestaat de mogelijkheid om een verblijfsvergunning te krijgen als het slachtoffer geen medewerking kan of wil verlenen vanwege ernstige bedreiging door de mensenhandelaar en/of een medische of psychische beperking. Het is dus mogelijk om deze vergunning op humanitaire gronden te verkrijgen ook indien daaraan voorafgaand een tijdelijke vergunning was geweigerd wegens gebrek aan medewerking met de politie. Tijdens verschillende overleggen met uitvoeringspartijen in het veld is dit beleidskader onder de aandacht gebracht. Tevens geeft CoMensha voorlichtingsbijeenkomsten over welke mogelijkheden er zijn voor verblijf in Nederland. Slachtoffers die wel hebben meegewerkt met de politie en op grond daarvan een tijdelijke verblijfsvergunning hebben gekregen, kunnen ook een verblijfsvergunning op humanitaire gronden krijgen als hun zaak is geseponeerd. Deze wordt verleend indien terugkeer naar het land van herkomst ongewenst is.

Den Haag, 29 juli 2013